

REVIZIJA (vježbe)

prof.dr.Josipa Grbavac
asistent Ante Džidić

INTERNAL AUDITOR

what MY MOM thinks I
do

what MY FRIENDS thinks
I do

what MY BOSS think I
do

what MY COLLEAGUES
FROM OTHER DEPARTMENTS
think I do

what I think I do

what I really do

Pojam revizije

- Neovisno istraživanje određene aktivnosti, poslovanja.
- Od latinske riječi „**revidere**” što znači ponovno pregledati, odnosno naknadni pregled.
- U engleskom govornom području u kontekstu pojma revizije koristi se riječ „audit”, koja potječe od latinske riječi „**audire**” što znači čuti, odnosno slušati.

Vrste revizije

- **REVIZIJA POSLOVANJA** – sustavan uvid u cjelokupne ili samo dio aktivnosti poduzeća s aspekta učinkovitosti korištenja resursa. Svrha je procijeniti poslovanje, utvrditi područja za poboljšanje i dati preporuke. Primjerice, procjena učinkovitosti korištenja IT resursa.
- **REVIZIJA PODUDARNOSTI** – utvrđivanje razine usklađenosti s određenim pravilima, zakonima, ugovorima ili državnim propisima. Primjer, ispitivanje porezne prijave.
- **REVIZIJA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA** – utvrđivanje jesu li objavljeni u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima.

Vrste revizora

- **KOMERCIJALNI REVIZOR** – nije zaposlen u poduzeću, eksterni revizor.
- **INTERNI REVIZOR** – angažira ga poduzeće, odgovara rukovoditeljima unutar poduzeća.
- **DRŽAVNI REVIZOR** – angažiraju ga državna tijela, primjerice, Porezna uprava.

Primjer 1

Na temelju sljedećeg primjera vidimo koja vrsta revizije (revizija financijski izvještaja, revizija podudarnosti ili revizija poslovanja) najbolje opisuje djelatnost koja se provodi, te vrstu revizora koji obavlja reviziju (vanjski, interni ili državni).

- a) Procijeniti politike i postupke Ministarstva za hranu i lijekove glede donošenja novih lijekova na tržištu.

(REVIZIJA POSLOVANJA –DRŽAVNI REVIZOR)

- a) Utvrditi objektivan i realan prikaz bilance,izvještaja o dobiti i izvještaja o novčanom toku *Ajax Chemical*.

(REVIZIJA FINACIJSKIH IZVJEŠTAJA - VANJSKI REVIZOR)

- c) Ispitati postupke plaćanja u Odjelu za obveze prema dobavljačima kod nekog velikog proizvođača.

(REVIZIJA PODUDARNOSTI ILI POSLOVANJA – INTERNI ILI VANJSKI

Primjer 1

- d) Procijeniti opravdanost predviđenih najamnina za planiranu izgradnju kuća za osobe s niskim primanjima.
(REVIZIJA POSLOVANJA – DRŽAVNI ILI VANJSKI REVIZOR)
- e) Procijeniti učinkovitost upotrebe resursa u Odjelu za pružanje kompjuterskih usluga nekog poduzeća.
(REVIZIJA POSLOVANJA – INTERNI ILI VANJSKI)
- f) Revidirati poreznu prijavu ortaštva u svezi s promjenama na nekretninama.
(REVIZIJA PODUDARNOSTI – DRŽAVNI)
- g) Istražiti mogućnost krivotvorenja platnog popisa u mirovinskom fondu radničkog sindikata.
(REVIZIJA PODUDARNOSTI-DRŽAVNI ILI VANJSKI)

Revizija podudarnosti

- Primjer prijave poreza na dodanu vrijednost
- Uprava poduzeća daje izjavu glede:
 - prihoda (izlazni računi)
 - rashoda ili troškova (ulazni računi)
 - konačna obveza ili potraživanje po osnovu PDV-a

I. Isporuke i nabave (svi iznosi iskazani bez PDV-a)

		IZLAZI			ULAZI
Isporuke: (uključujući i one u izvanposlovne svrhe)			SVE nabave osim onih u poljima		
osim onih u poljima 12 i 13:	11	371.038,00	22 i 23:	21	198.318,00
Vrijednost izvoza:	12	166.789,00	Vrijednost uvoza:	22	207.353,00
Isporuke oslobođene plaćanja PDV-a:	13	0,00	Vrijednost nabave od poljoprivrednika:	23	0,00

II. Izlazni PDV

		Ulazni PDV			
		PDV obračunat na ulaze (dobra i usluge)			
		Od registriranih obveznika			
		PDV-a osim iznosa u poljima 42 i 43:			
		41	29.241,00		
		PDV na uvoz:			
		42	35.250,00		
		Paušalna naknada za poljoprivrednike:			
		43	0,00		
PDV obračunat na izlaze (dobra i usluge)	51	63.077,00	Ulazni PDV (ukupno)	61	64.491,00

Iznos PDV-a za uplatu/povrat	71	-1.414,00	Zahtjev za povrat	☐	80 Obilježite sa "X" ako želite povrat
Razlika polja 51 i 61					

III. PODATCI O KRAJNJOJ POTROŠNJI

PDV na isporuke osobama koje nisu registrirani PDV obveznici u:

Federaciji BiH	32	0,00
Republici Srpskoj	33	42.650,00

Revizija financijskih izvještaja

- Uprava izražava neposredno ili posredno izjave koje se odražavaju u komponentama financijskih izvještaja.

Prema Revizijskim standardima **izjave uprave** se razvrstavaju u pet skupina:

- postojanje ili nastanak
- potpunost
- prava i obveze
- procjena ili raspored
- objavljivanje

Primjer 2

Spojiti izjave uprave s odgovarajućim opisima izjava.

Izjava uprave

- a) Postojanje ili nastanak
- b) Potpunost
- c) Prava i obveze
- d) Procjena ili raspored
- e) Objavljivanje

Opis izjava uprave	Odgovarajuća izjava uprave
Financijski izvještaji sadrže sve račune i poslovne događaje koje treba sadržavati, prema tome, financijski su izvještaji potpuni.	Potpunost
Imovina, obveze, prihodi i rashodi točno su procijenjeni i raspoređeni u odgovarajuća računovodstvena razdoblja.	Procjena ili raspored
Iznosi prikazani u financijskim izvještajima objavljeni su na odgovarajući način.	Objavljivanje
Imovina poduzeća predstavlja njegovo pravo, a obveze su njegove obveze.	Prava i obveze
Imovina i obveze postoje, a evidentirani poslovni događaji su nastali.	Postojanje ili nastanak

Uloga i cilj revizije FI

- Zaštita interesa vlasnika kapitala, kreditora, potencijalnih investitora, zaposlenika, dobavljača, kupaca i ostalih,
- Svojim nepristranim mišljenjem o objektivnosti financijskih izvještaja daje kredibilitet iskazanim informacija neophodnim za donošenje odluka.
- **Cilj revizije** - određena razina osiguranja da su informacije objavljene u financijskim izvještajima objektivno prikazane.
- **Kada se završi revizija , revizor daje mišljenje odražavaju li FI realno financijsko stanje poduzeća.**

Primjeri

- Tijekom procesa revizije pronašli ste da je tvrtka izvršila nabavku CADDY-a i istu evidentirala kao trošak koji je priznala kao rashod u računu dobiti i gubitka.
- U tekućem razdoblju poduzeće je evidentiralo gubitak od požara u skladištu poduzeća te objavilo takav gubitak kao gubitak od redovnih aktivnosti u bilanci uspjeha.
- Poduzeće je primilo subvenciju od države i prikazalo istu pod drugim operativnim prihodom.
- Poduzeće je primilo avans za isporuku robe u idućoj godini i prikazalo isti kao prihod od prodaje u tekućoj godini.
- Neosigurani kredit primljen od banke prikazan je kao osigurani kredit.
- Poduzeće izvršilo nabavku opreme koja se služi za poslovne svrhe pri čemu je izvršilo odbitak ulaznog PDV-a.

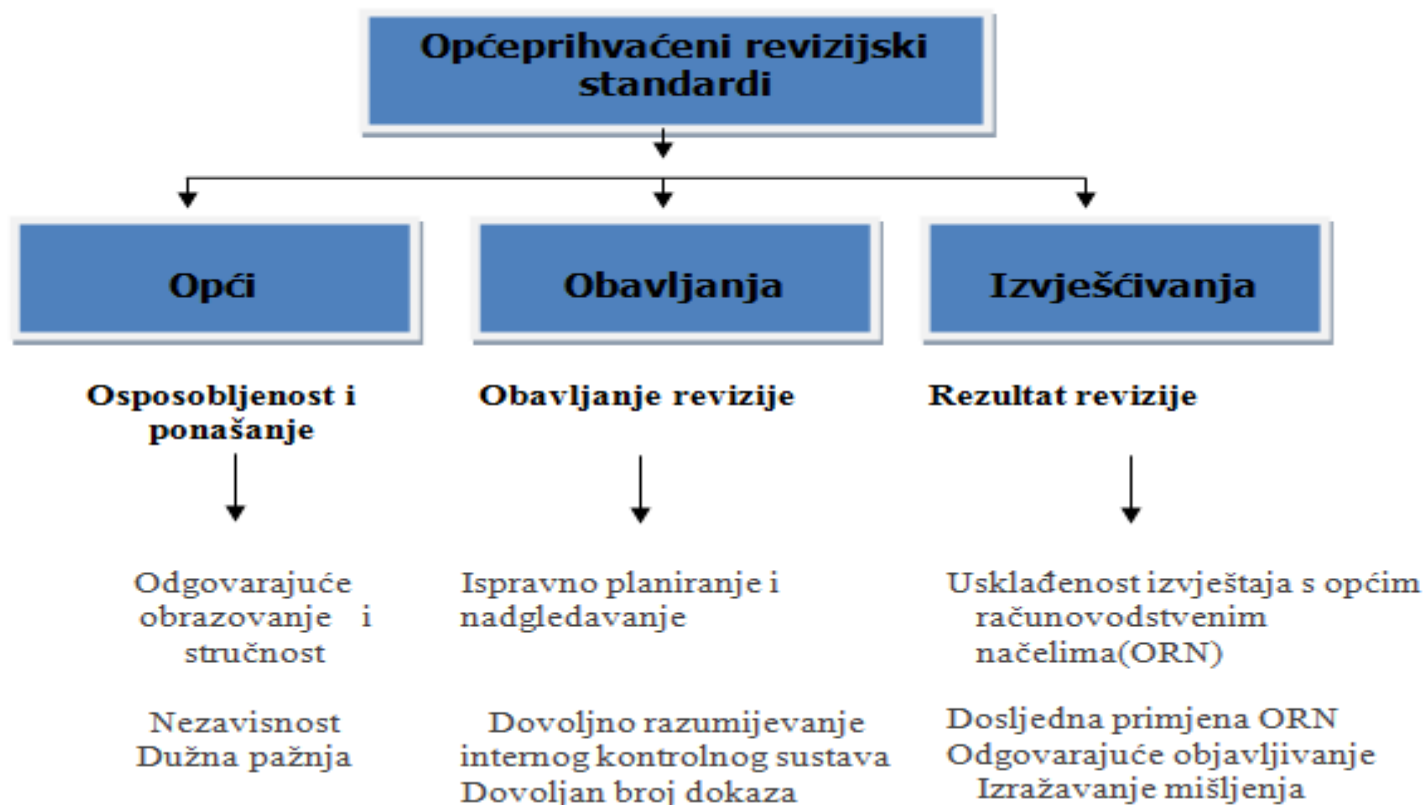
Primjer 3

- Ocijeniti potrebu za revizijom Greenbloom Garden Centers, malog poduzeća u privatnom vlasništvu iz Orlanda na Floridi, koje ima dvije trgovine.
- 100% dionica poduzeća u vlasništvu je obitelji Greenbloom koja upravlja njegovim poslovanjem.
- Prihodi od prodaje u trgovinama bilježe brzi rast i izgleda da postoji tržište za njihov koncept prodaje –snabdijevanje masivnom vrtnom opremom po malim cijenama.
- Pripremljeni su financijski izvještaji ali nisu revidirani. Poduzeće nema dugova, no razmišlja o proširenju poslovanja na ostale gradove u Floridi. No takvim proširivanjem može doći do dugoročnog zaduživanja što će vjerojatno oslabiti kontrolu članova obitelji nad svakodnevnim poslovanjem. Obitelj ne namjerava prodati dionice poduzeća.

Primjer 3

- Ovdje postoje **dva** važna razloga zbog kojih je neophodno provesti reviziju poduzeća Greenbloom Garden Centers:
 - Prvo, poduzeće će morati dugoročno financirati svoje širenje u druge gradove na Floridi. Najvjerojatnije je da će izvori njihovog dugoročnog zaduživanja biti banke ili osiguravajuća društva, koji općenito traže revidirane financijske izvještaje prije davanja pozajmice i zahtijevaju revidirane financijske izvještaje u razdoblju do konačne naplate dugovanja.
 - Drugo, kako se poduzeće bude širilo, obitelj će izgubiti nadzor nad dnevnim poslovanjem u trgovinama. Revizija može obitelji omogućiti dodatni nadzor nad proširenim poslovanjem poduzeća.

Revizijski standardi

Izvor: Popović, Žarko ; Vitezić, Neda. Revizija i analiza : instrumenti uspješnog donošenja poslovnih odluka. Zagreb : Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2000., str. 25.

Primjer 4

- Dale Boucher, vlasnik malog poduzeća koje se bavi elektronikom, zamolio je revizora Sally Jones da revidira poslovne knjige tog poduzeća. Boucher je naglasio da reviziju treba dovršiti na vrijeme da se revidirani financijski izvještaji pošalju banci kao dio prijave za zajam. Jonesova je odmah prihvatila reviziju te je pristala da izvještaj preda u roku od mjesec dana. Boucher je pristao platiti naknadu za reviziju kao i postotak od zajma ako mu zajam bude odobren.
- Na toj reviziji Jonesova je uposlila dva revizora (koji su tek diplomirali). Rekla im je da ne troše vrijeme na uvid u internu kontrolu, nego da se usmjere na dokazivanje matematičke točnosti u glavnoj knjizi i analitičkom knjigovodstvu te na zbrajanje podataka iz računovodstvene dokumentacije.
- Nakon dva tjedna računovođe su predali financijske izvještaje bez bilješki, na temelju kojih je Jonesova pripremila pozitivan revizorski izvještaj.
- No njezin izvještaj se nije odnosio na opće prihvaćena računovodstvena načela, osim toga nisu provedeni nikakvi revizijski postupci kojima se potvrđuje kontinuirana usklađenost s takvim načelima.

Kratki opis općeprihvaćenih revizijskih standarda	Revizijski postupci koji nisu u skladu s općeprihvaćenim revizijskim standardima
1. Reviziju provode tehnički obučene i stručne osobe	1. Neprihvatljivo uposliti dva tek diplomirana studenta
2. Potreba neovisnog stava revizora	2. Uslijed financijske koristi za samog revizora, on nije u mogućnosti biti neovisan i objektivan
3. Dužna profesionalna pažnja	3. Nije bilo nadzora nad radom pomoćnika
1. Plan posla i nadzor rada	1. Nije bilo ni plana ni odgovarajućeg nadzora
2. Poznavanje interne kontrole	2. Nije bilo proučavanja interne kontrole
3. Pribavljanje dokaza	3. Nisu traženi dokazi kao potvrdu financijskih izvještaja, samo su zbrojene stavke izvještaja
1. Izvještaji moraju biti u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima	1. U revizorskom izvještaju u primjeru ovaj dio nije naglašen
2. Izvještaji upućuju na okolnosti u kojima se u tekućem razdoblju računovodstvena načela nisu dosljedno provodila u odnosu na prethodno	2. Nekorektan postupak pregleda gđe Jones nije joj omogućio da ustanovi jesu li se načela dosljedno primjenjivali
3. Ako u revizorskom izvještaju nije drugačije navedeno, objavljivanje podataka u izvješću smatra se ispravnim	3. U ovom slučaju podaci nedostaju i u financijskim izvještajima komitenta i u revizorskom izvješću
4. Revizorski izvještaj sadržava mišljenje o financijskim izvještajima u cjelini. Ako nije moguće navesti mišljenje moraju se navesti jasni razlozi.	4. Izvještaj gđe Jones sadrži iskazano revizorsko mišljenje, no takvo mišljenje se ne temelji na rezultatima pravilnog revizorskog postupka

Primjer 5

- Revizor Terri Harrison raspravljala je o raznim pitanjima glede izvješćivanja sa svoja tri revizijska komitenta. Komitenti su iznijeli sljedeće situacije i upitali se kako će one djelovati na revizorski izvještaj.
- Komitent je proporcionalnu metodu amortizacije strojeva zamijenio metodom prema kojoj se amortizacija obračunava na način da se stopa amortizacije udvostruči te primjenjuje na preostali saldo. I revizor i komitent dijele mišljenje da nova metoda amortizacije bolje odražava upotrebu strojeva u proizvodnji. Komitent se slaže s revizorovim mišljenjem da je ova promjena značajna, no smatra da je treba objaviti samo u “sažetku značajnih računovodstvenih politika”, tj. bilješki uz financijske izvještaje, a ne u revizorskom izvještaju.
- Komitent ima ugovor o zajmu koji ograničava iznos dividendi koje mogu biti isplaćene u novcu i iziskuje izračunavanje pokazatelja tekuće likvidnosti. Komitent poštuje odredbe ugovora, ali smatra da navedeno ograničenje nije potrebno objaviti u financijskim izvještajima.
- Te je godine komitent uredno proknjižio stjecanje tuzemnog poduzeća u kojem je većinski vlasnik, no u konsolidiranim financijskim izvještajima neto dobit nije objavio na odgovarajući način. Komitent i revizor se slažu da u tim izvještajima neto dobit u značajnoj mjeri pogrešno iskazana, no smatra da manjinski dioničari trebaju pribaviti financijski izvještaj poduzeća, te iz njih uzeti odgovarajuće potrebne informacije.

Primjenjivi općeprihvaćeni standard izvješćivanja	Povezanost slučaja i standarda izvješćivanja
• U izvještaju će se navesti okolnosti u kojima se u tekućem razdoblju općeprihvaćena načela nisu dosljedno provodila u odnosu na prethodna razdoblja.	• Promjena u računovodstvenoj politici odražava se na njezinu dosljednu primjenu. Ako je promjena značajna revizor je mora uvrstiti u revizorski izvještaj u djelu u kojem tumači bitne aspekte provedene revizije.
• Ukoliko u revizorskom izvještaju nije navedeno drugačije, objavljivanje podataka u financijskim izvještajima smatra se razumno ispravnim.	• Podatak koji je od suštinske važnosti za objektivno i realno prikazivanje financijskih izvještaja mora se objaviti u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima, mora se objaviti u financijskim izvještajima, ili u bilješci uz financijske izvještaje. Uvjeti ugovora o zajmu, kao i njegove ograničavajuće odredbe, moraju se objaviti. Ukoliko komitent odbije objaviti tako značajan podatak, revizor ga mora navesti u svojem izvještaju i izjaviti suzdržanost (rezervu).
• U izvještaju se navodi jesu li financijski izvještaji prikazani u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima.	• Nepravilno iskazivanje značajnog podatka o manjinskom interesu u zadržanoj dobiti ili neto dobiti, ne slaže se s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima. Revizor mora taj podatak objaviti u svojem izvještaju i na taj dio dati rezervu.

Uvjeti za obavljanje revizije

- **Motivacija** - ekonomska, društvena i moralna.
- **Ključ svake zagonetke**, od nasilja do računovodstvenih prijevara.
- **Manipulacija FI - dominantno ekonomska motivacija** - financijski interes!
- **Dvije temeljne kategorije prijevara:**
 - Prijevara vlasnika kapitala
 - Prijevara državnih organa

Manipulacije FI

- **PRIJEVARA VLASNIKA KAPITALA:**

- Umjetno ukrašavanje financijskog stanja od strane menadžmenta (precjenjivanje prihoda, podcjenjivanje troškova)
- Često je povezana s fokusom na kratkoročne mjere uspješnosti
- Ili s menadžerskim bonusima koji ovise o financijskim rezultatima.
- Prijevarare od strane zaposlenih.

- **PRIJEVARA DRŽAVE:**

- Menadžment teži podcjenjivanju prihoda i precjenjivanju troškova kako smanjio porezni teret, odnosno zadržao više novca u poduzeću.

Indikatori prijevare – red flags

- **Crvene zastavice predstavljaju neobične okolnosti koje odstupaju od normalnog tijeka događaja.**

Primjeri signala za dodatnu provjeru:

- Rast prihoda od prodaje ne prati rast troškova prodaje
- Bankovni izvod se razlikuje od salda na žiroračunu
- Rast troškova goriva ne prati rast prihoda od usluga prijevoza
- Smanjenje zaliha ne prati prihod od prodaje
- Neobični popusti / rabati
- Čudna imena firmi i kupaca, dobavljača
- Povećan broj knjižnih obavijesti
- Nelogične popravke na fiksnoj imovini (potencijalna upotreba u vlastite svrhe)

Bihevioristički indikatori

- Tajnovito ponašanje
- Izbjegavanje godišnjeg odmora
- Obiteljski problemi
- Wheeler dealer stav
- Život iznad vlastitih mogućnosti
- Nezadovoljstvo plaćom
- Bliski odnosi s dobavljačima
- Prospekt teorija

Primjer 6

Kakvu će preporuku interna kontrola dati Tomu Tuffnutu o tome kako da na najbolji način podjeli dužnosti na tri računovodstvena službenika.

Dužnosti koje treba raspodjeliti po savjetu revizora:

- 1.odgovornost za novčana sredstva u blagajni
- 2.otvaranje pošte i popisivanje novčanih primitaka
- 3.deponiranje novčanih primitaka u banku
- 4.vođenje analitičke evidencije potraživanja od kupaca
- 5.određivanje sumnjivih i spornih potraživanja
- 6.vođenje dnevnika novčanih izdataka
- 7.priprema čekova za podnošenje na potpis
- 8.usklađivanje s bankovnim izvodom

Primjer 6

Računovodstveni službenik 1:

- odgovornost za novčana sredstva u blagajni
- vođenje analitičke evidencije potraživanja od kupaca
- usklađivanje s bankovnim izvodom

Računovodstveni službenik 2:

- otvaranje pošte i popisivanje novčanih primitaka
- priprema čekova za podnošenje na potpis

Računovodstveni službenik 3:

- deponiranje novčanih primitaka u banku
- određivanje sumnjivih i spornih potraživanja
- vođenje dnevnika novčanih izdataka

Primjer 7

1. Koji su faktori uvjeta u kojima se provodi kontrola doveli do Harrisove manipulacije zaliham a i olakšali je?
- Poduzeće Preview, proizvođač s diverzificiranim programom, ima pet podružnica koje posluju širom SAD-a i Meksika. Poduzeće je obično dopuštalo svojim podružnicama autonomnost u poslovanju, a do intervencija je dolazilo samo ukoliko nisu ostvareni planirani rezultati.
 - U poduzeću ne postoji odjel za internu reviziju te se oslanja na Vaše poduzeće koje treba ispitati internu kontrolu svake podružnice.
 - Chip Harris je glavni direktor podružnice Fabricator Division. Svake godine uspio je povećati profitabilnost. Velik dio povećanja profitabilnosti proizišao je iz agresivnog snižavanja troškova, uključujući i značajno smanjenje kontrole nad zaliham a.

Primjer 7

- U predhodnoj godini pojavio se novi konkurent na tržištu i ponudio značajna sniženja cijena kako bi preuzeo tržišni udio.
- Haris je odgovorio na konkurentov postupak sniženjem svojih cijena nadajući se da će tako zadržati tržišni udjel.
- Više nema niti jedno područje gdje se troškovi mogu smanjiti, te kako bi povećao profitabilnost, Haris se odlučio na manipulaciju zalihama budući da one predstavljaju veliki udio u bilanci te da je kontrola zaliha slaba.
- Haris na ovu manipulaciju gleda kao na kratkoročno rješenje za pad profita koji je uslijedio kao posljedica konkurentskog smanjenja cijena. Haris je uvjeren da će jednom kada konkurent prestane snižavati cijene ili bankrotira, pogrešno iskazane zalihe moći ispraviti bez velikih problema.

Primjer 7

Faktori koji su doveli do Harisove manipulacije zaliha i olakšali je:

- Kao glavni direktor Haris ima veliki poticaj da postiže visoke rezultate
- Njegova podružnica je posljednjih sedam godina svake godine uspjela povećati profitabilnost, i njegova plaća ovisi o postignutoj profitabilnosti podružnice
- Konkurencija u gospodarskoj djelatnosti je žestoka, i prodajne cijene polako padaju
- Zalihe predstavljaju veliki iznos u bilanci, i kontrola zaliha je slaba
- U poduzeću ne postoji odjel za internu reviziju, i postoji ograničeni nadzor od strane uprave.

Kako ocijeniti FI?

- **Na temelju čega ocjenjujemo jesu li FI zaista prikazani realno?**
- Neovisni revizor nastoji pronaći i procijeniti dokaze u vezi s izjavama u FI.
- U praksi se to postiže tako da se odrede revizijski ciljevi u vezi s izjavama uprave.
- Nakon što odredimo ciljeve, prikupljamo dokaze.
- Dokazi se prikupljaju revizijskim postupcima.
- Skup revizijskih postupaka predstavlja revizijski program.
- Metoda uzorka.

Revizijski ciljevi

Valjanost - jesu li poslovni događaji na koje se odnose računi valjani

Potpunost - jesu li u računu svi poslovni događaji

Cutoff - jesu li poslovni događaji evidentirani u okviru odgovarajućeg razdoblja

Vlasništvo - je li poduzeće vlasnik imovine i obveza, odnosi li se ta stavka izravno na izjave uprave o pravima i obvezama

Mehanička točnost - jesu li poslovni događaji i iznosi iz dnevnika i glavne knjige primjereno zbrojeni

Procjena - jesu li iznosi računa realno evidentirani

Klasifikacija - važno je da se poslovni događaji evidentiraju na ispravan račun i da su u financijskim izvještajima računi ispravno objavljeni.

Objavljivanje - jesu li sve zahtijevane informacije objavljene u financijskim izvještajima i bilješkama.

Dokazni materijal

- Najveći dio revizorskog posla sastoji se od **prikupljanja i procjene dokaza.**
- **Dokazni materijal** koji je u svezi s financijskim izvještajima sadrži računovodstvene informacije na kojima se oni temelje, kao i sve pomoćne informacije kojima raspolaže revizor.

Vrste radne dokumentacije

- revizijski plan i programi
- probna bilanca
- knjiženja korekcija i reklasifikacije
- analitika računa i izvodi otvorenih stavaka
- revizijske bilješke
- oblik radne dokumentacije
- naslov
- indeksiranje i upućivanje
- oznake

Osnovna načela dokaznog materijala

Osobina dokaza – kao dokazi za provjeru revizijskih ciljeva koriste se knjige s izvornim knjiženjima ili druge evidencije koje su povezane s fin.izvještajima

Kompetentnost dokaza – dokazi su kompetentni ako pružaju značajne i pouzdane informacije

Dovoljnost dokaza – za oblikovanje mišljenja o financ. izvještajima revizor se oslanja na dokaz koji je više sugestivan nego uvjerljiv.

Procjena dokaza – točna procjena dokaza zahtjeva da revizor razumije njihovu vrstu i kvalitetu.

Revizijski postupci

Revizori dolaze do dokaza sljedećim revizorskim postupcima (MRevS 500):

- **ispitivanje evidencija ili dokumentacije**
 - **Tracing pristup** – odabire se neki dokument koji se sačinjava u trenutku nastanka poslovnog događaja, a nakon toga se ispituje njegova ispravnost evidentiranja u poslovnim knjigama
 - **Vouching pristup** – odabire se neka stavka u poslovnim knjigama, a nakon toga se provjerava izvorna dokumentacija temeljem kojih je stavka knjižena u poslovnim knjigama)
- **ispitivanje imovine** (provjerom, brojanjem gotovine ili zaliha i sl.)
- **promatranje** (revizor promatra neku aktivnost klijenta)

Revizijski postupci

- **Upiti zaposlenima i upravi** (prikupljanje informacija usmenim ili pismenim putem od dobro obaviještenih pojedinaca unutar ili izvan klijenta)
- **konfirmacija** (uspostavljanje direktne veze s poslovnim partnerima klijenta od kojih se traži potvrđivanje određenih stavaka iz poslovnih knjiga klijenta)
- **ponovno izračunavanje** (provjera matematičke točnosti izvornih isprava i računovodstvenih evidencija)
- **ponovno izvođenje** (revizor izvodi kontrolne postupke ručno ili uz pomoć računala)
- **analitički postupci** (analiza utvrđenih pokazatelja i trendova)
 - Usporedba prihoda od prodaje i troškova prodaje
 - Usporedba rast troškova goriva i rasta prihoda od usluga prijevoza
 - Usporedba kretanja zaliha s prihodima od prodaje (smanjenje zaliha ne prati rast prihoda)

Primjer 8

- **Za svaki od sljedećih revizijskih postupaka navedite koju vrstu dokaza prikuplja:**

- (1) fizička provjera,
- (2) ponovno izvođenje,
- (3) dokumentacija,
- (4) potvrđivanje,
- (5) analitički postupci,
- (6) upiti zaposlenima ili upravi
- (7) promatranje.

Primjer 8

Slanje pisanog zahtjeva kupcima zahtijevajući da odgovore na pitanje koliko duguju komitetu - **konfirmacija**

Ispitivanje izlaznih faktura velikih iznosa za razdoblje od dva dana prije i poslije kraja godine kako bi se utvrdilo jesu li evidentirani svi prihodi od prodaje – **dokumentacija**

Usklađenje ukupnog zbroja potraživanja u pomoćnoj knjizi s potraživanjima glavne knjige - **ponovno izvođenje**

Rasprava o primjerenosti ispravaka sumnjivih i spornih potraživanja – **upiti zaposlenima i upravi**

Usporedba postotka bruto dobiti tekuće godine s postotkom bruto dobiti za četiri protekle godine - **analitički postupci**

Primjer 8

Ispitivanje novog stroja za izvlačenje profita iz plastične mase da se provjeri je li stroj primljen – **fizička provjera**

Promatranje načina na koji zaposlenici u skladištu broje zalihe sirovina – **promatranje**

Testiranje inventure sirovina kojeg provode zaposlenici u skladištu – **ponovno izvođenje**

Pribavljanje pisma komitentova odvjetnika koje ukazuje da protiv komitenta trenutno nije pokrenuta sudska parnica – **konfirmacija**

Praćenje cijena koje komitent koristi u programu za fakturiranje kojim se određuju cijene na izlaznim fakturama do komitentovih odobrenih cjenika – **dokumentacija**

Pouzdanost revizijskih dokaza

Razina pouzdanosti	Vrste revizijskih dokaza
velika	dokazi dobiveni ispitivanjem evidencija ili dokumentacije dokazi dobiveni ispitivanjem imovine dokazi dobiveni ponovnim izračunavanjem dokazi dobiveni ponovnim izvođenjem
srednja	dokazi dobiveni konfirmiranjem dokazi dobiveni analitičkim postupcima
mala	dokazi dobiveni propitkivanjem dokazi dobiveni promatranjem

Izvor: Filipović, 2009, 92

Poslovni ciklusi

- Priroda poslovnih operacija / transakcija varira od poduzeća do poduzeća ali većina poduzeća klasificira transakcije u sljedeće cikluse:
 - Prodaja / prihodi
 - Nabava i plaćanje dobara i usluga
 - Plaće i druge kompenzacije
 - Financiranje: dug + kapital
 - Novac i kratkoročna ulaganja

KLASA 0 – Nekretnine, postrojenja i oprema

- **Primjeri revizijskih procedura / postupaka**
 - Usporedba početnog stanja sa stanjem na kraju prethodne godine
 - Provjera dugovnih knjiženja tekuće godine – nabavke (računi, stavke računa, serijski brojevi).
 - Provjera potražnih knjiženja – otuđenja (računi, stavke računa, serijski brojevi).
 - Usklađivanje popisne liste dug. imovine s bilancom stanja
 - Utvrđivanje vlasništva nekretnina (ZK izvadak)
 - Utvrđivanje vlasništva transportnih sredstava (potvrde o vlasništvu, prometne dozvole).
 - Provjera investicija u tijeku – nekretnine (građevinska, uporabna i urbanistička dozvola, izvođači radova)
 - Pregled ugovora o zajmovima, koletral, lizing, iznajmljivanje, zapljena, unos kapitala
 - Provjera potražnih salda – IV -obračun amortizacije – fiksna imovina se rashoduje primjenom amortizacije pa valja provjeriti da li su imovna i iznosi amortizacije adekvatno procijenjeni.

KLASA 1 - Zalihe

- **Značajna stavka kod trgovačkih poduzeća**
- **Primjeri revizijskih procedura / postupaka**
 - Fizička provjera postojanja zaliha
 - **Objavljivanje po neto utrživoj vrijednosti**, ispitivanje tekućeg cjenika dobavljača.
 - Provjeriti razduživanje zaliha
 - Provjeriti povrate robe (Primjerice, povrat robe bez storna prihoda)
 - Provjeriti popuste kod prodaje robe (Primjerice, prodaja bez računa ili bez rabata, a onda izdavanje računa s rabatnom ili na manju cifru.
 - Usporedba fiskalnih i poreznih faktura (provjera cijena)
 - Popis zaliha po vrsti i količini (inventura, kod sumnje na manjak).
 - Povezati razduženja zaliha s troškovima za prodano i prihodima.
 - Povezati razduženja ukalkuliranog PDV-a s poreznom prijavom.

KLASA 2 - Novac i potraživanja

- **Potraživanja od kupaca – ciklus prodaje**
 - Potraživanja od kupaca na domaćem tržištu
 - Potraživanja od kupaca na stranom tržištu
- **Primjeri revizijskih procedura / postupaka**
 - Provjera dugovne strane s izlaznim računima i otpremnicama (tracing i vouching) koje moraju biti potpisane kako se ne pojavila sumnja o fiktivnom prometu s ciljem napumpavanja prihoda (primjerice, radi dobivanja kredita).
 - Provjera vlasništva potraživanja – je li postoje računi i otpremnice (ovjerene od strane kupca).
 - Provjera ispravnog objavljivanja – po neto ostvarivoj vrijednosti, ispravka vrijednosti.
 - Provjera potražne strane potraživanja usporedbom s izvodima, slanje konfirmacije bankama.
 - Usklađivanje s kontima poreza na dodanu vrijednost i prihoda od prodaje.
 - Konfirmacija salda slanjem zahtjev kupcima (obrazac IOS).
 - Provjera izlaznih carinskih deklaracija u slučaju inozemnih kupaca robe + popratne dokumentacije transporta.

KLASA 2 - Novac i potraživanja

- **Upravljanje novcem – važna funkcija u svim poduzećima**
 - Nastojanje da se ubrza naplata novca, a odgodi isplati novca
 - Cilj zarađivanje kamata na višku novca ili reduciranja troškova posudbe novca.
 - Glavni novčani račun - primici / prihodi i izdaci / rashodi.
 - Namjenski novčani račun – isplata plaća i dividendi.
 - Račun podružnice – mjesečna izvješća, kontrola salda, izvoda.
- **Primjeri revizijskih procedura / postupaka**
 - Provjeriti dugovnu stranu žiroračuna (analitka) s uplatama na izvodima od banaka, uplatnicama u slučaju blagajne (datum, iznosi)
 - Provjeriti potražnu stranu žiroračuna (analitka) s isplatama na izvodima od banaka, isplatnicama u slučaju blagajne (datum, iznosi)

Odnosno

 - Praćenje uzorka knjiženja iz dnevnika novčanih primitaka do razine obavijesti o primitku plaćanja, uplatnica i bankvnog izvoda - **valjanost**
 - Praćenje uzorka obavijesti o primitku plaćanja do razine dnevnika novčanih primitaka - **potpunost**
 - Usporedba datuma evidentiranja uzorka novčanih primitaka s datumom deponiranja novca u banku - **Cutoff**

Klasa 3 - kapital

- **100 posto revizija temeljnog kapitala i rezervi**
 - otkupi dionica,
 - podjele ili okrupnjavanje dionica,
 - isplate dividendi, dividendne dionice
 - dodatne emisije dionica,
 - prioritetne dionice.

Inspekcija dokumentacije - sudska rješenja, potvrda podataka kod registra vrijednosnih papira, Komisije za vrijednosne papire.

Provjera zadržanih dobiti, rezervi - provjera odluka sa skupštine dioničara o isplati dividende i zadržanoj dobiti.

Dobit tekuće godine se može revidirati sto posto iako ju nije potrebno revidirati ako revidiramo prihode i rashode jer je ona posljedica sučeljavanja prihoda i rashoda.

Klasa 4 -Obveze

- **Obveze prema dobavljačima**
 - Provjera potražne strane usporedbom ulaznih faktura, analitičke evidencije i glavne knjige i gdje je na imovini proknjižena nabavka.
 - Provjera dugovne strane usporedbom s bankovnim izvodima da se vidi jesu li dobavljači uredno plaćani.
 - Konfirmacija radi provjere ispravnosti salda prema određenim dobavljačima.
 - Usporedba izabranih iznosa s popisa obveza prema dobavljačima s odobrenjima za plaćanje i drugom popratnom dokumentacijom.
 - Izbor uzorka izvještaja o primitku datiranih nekoliko dana prije i poslije kraja godine.
- **Obveze za plaće** – provjeriti platne spiskove sa spiskovima zaposlenih u cilju provjere fiktivnih zaposlenika ili fiktivnih isplata plaća.
- **Obveze po kreditima** - provjera ugovora o zajmu, ponovno izvođenje kamatne stope, usporedbe s kamatnim stopama na tržištu ako se radi o promjenjivoj kamatnoj stopi.
- **Obveze po lizingu** - provjera izvorne dokumentacije radi saznanja u čijem je vlasništvu predmet lizinga
- **Provjera primljenih avansa.**

5- Troškovi /Rashodi

- **Najveći dio su poslovni rashodi.**
 - Trošak prodanih proizvoda ili robe će se ispitati praćenjem uzroka nabavki od faktura i otpremnica,
 - preko izdatnica u proizvodnji, provjeriti da li utrošci materijala odgovaraju normativima i sl.
- **Vrlo bitni su normativi kod proizvodnog poduzeća.** Postoje standardi gotovog outputa po utrošcima tako da varijacije izvan tih okvira upućuju na malverzacije. Primjerice, koliko je cementa, pijeska, kamena i vode potrebno za kubik betona.
- **Režijski troškovi** će se ispitati provjerom dokumentacije, ulaznih faktura, i plaćanjima kako bi se otkrile pogreške ili namjerne fiktivne isplate.
- **Troškovi sudskih sporova - konfirmacije kod suda ili odvjetnika.**
- **Cut-off** - provjeriti jesu li nabavke robe ili sirovina i drugi troškovi prikazani u adekvatnom periodu.

6 - PRIHODI

- **Poslovni prihodi uglavnom će se revidirati pri reviziji računa potraživanja od kupaca.**
- **Potrebno ispitati druge, izvanredne vrste prihoda**
 - provjeriti njihovu izvornu dokumentaciju kako bi se ispitala priroda prihoda i provjerilo da li su ispravno klasificirani ili je to skrivanje prihoda od prodaje u cilju smanjenja poreznog tereta.
- **Za prihode je također vrlo bitan cutt-off**, odnosno jesu li prikazani u adekvatnom periodu. To je usko povezano s pitanjem jesu li precijenjeni ili podcijenjeni, ovisno o tipu društva.

Klasa 7- obračun rezultata

- Rezultat revizije prihoda i rashoda.
- Potrebno ispitati da li je ispravno obračunat porez na dobit te da li je dobit ispravno prenesena na račune kapitala.

Primjer 9

- Koje su najprikladnije revizijske tehnike prilikom revizijskog postupka (u kontekstu zaliha) ako kao klijenta imamo maloprodajni subjekt ili lanac maloprodajnih prodavaonica?
- **Revizijski postupci na izboru:**
 - ispitivanje tekućeg cjenika dobavljača
 - uvid u radnu verziju financijskog izvještaja
 - izbor uzorka evidentiranih stavaka i ispitivanje povezanih ulaznih faktura i ugovora
 - izbor uzorka evidentiranih stavaka u popisnim tablicama tijekom inventure i utvrđivanje postojanja stavaka na skladištu
 - uvid u sporazume o zajmu i zapisnike sa sastanaka članova uprave
 - uzimanje uzorka zaliha tijekom inventure i utvrđivanje njihovog postojanja u popisnim tablicama

Posebni revizijski ciljevi

Revizijski postupak

Provjera je li poduzeće zakoniti vlasnik zaliha

Uvid u sporazume o zajmu i zapisnike sa sastanaka članova uprave

Provjeriti nalaze li se svi proizvodi na skladištu u evidentiranim količinama zaliha

Uzimanje uzorka zaliha tijekom inventure i utvrđivanje njihovog postojanja u popisnim tablicama

Provjeriti jesu li se zalihe smanjile, kad je bilo primjereno, do zamjenske nabavne vrijednosti ili neto ostvarive vrijednosti

Ispitivanje tekućeg cjenika dobavljača

Provjeriti je li utvrđeni trošak zaliha prikladan

Izbor uzorka evidentiranih stavaka i ispitivanje povezanih ulaznih faktura i ugovora

Provjeriti jesu li u financijskim izvještajima na odgovarajući način objavljene glavne kategorije zaliha i njihovi temelji procjene

Uvid u radnu verziju financijskog izvještaja

Primjer 10

- Vaš komitent je All's Foir Appliance, veletrgovac strojevima. Izaberite najprikladniji revizijski postupak iz navedenog popisa (jedan revizijski postupak može se izabrati jedanput, više puta i niti jedanput).
- **Revizijski postupci na izboru:**
 - Uvid u bankovne izvode i ugovore o zajmovima
 - Uvid u radnu verziju financijskih izvještaja
 - Uzimanje uzorka poslovnih događaja u svezi s prodajom i utvrđivanje da su uključeni u dnevnik prodaje i pomoćnu knjigu potraživanja
 - Uzimanje uzorka otpremnica datiranih nekoliko dana prije i poslije kraja godine
 - Konfirmacija salda potraživanja
 - Uvid u starosnu listu potraživanja

Posebni revizijski ciljevi	Revizijski postupak
Utvrđiti ima li poduzeće pravo vlasništva nad potraživanjima	Uvid u bankovne izvode i ugovore o zajmovima
Potvrditi sadrže li evidentirana potraživanja sva potraživanja komitenta.	Uzimanje uzorka poslovnih događaja u svezi s prodajom i utvrđivanje da su uključeni u dnevnik prodaje i pomoćnu knjigu potraživanja
Provjeriti jesu li sva potraživanja evidentirana u pravom razdoblju	Uzimanje uzorka otpremnica datiranih nekoliko dana prije i poslije kraja godine
Potvrditi točnost ispravka za sumnjiva i sporna potraživanja.	Uvid u starosnu listu potraživanja
Potvrditi valjanost evidentiranih potraživanja.	Konfirmacija salda potraživanja

Primjer 11

- Naš komitent je poduzeće All' Fair, veletrgovac alatima. Odaberite najprikladniji revizijski postupak s dolje navedenoga popisa (jedan revizijski postupak može biti izabran jedanput, više puta i niti jedanput).
- **Revizijski postupci na izboru:**
 - Usporedba izabranih iznosa s popisa obveza prema dobavljačima s odobrenjima za plaćanje i drugom popratnom dokumentacijom
 - Uvid u radnu verziju financijskog izvještaja
 - Traženje neproknjiženih obveza
 - Izbor uzorka izvještaja o primitku datiranih nekoliko dana prije i poslije kraja godine
 - Konfirmacija obveza prema dobavljačima
 - Pribavljanje popisa obveza prema dobavljačima i usklađenje ukupnog iznosa s kontrolnim računom glavne knjige

Posebni revizijski ciljevi	Revizijski postupak
Utvrditi jesu li obveze prema dobavljačima točno procijenjene	Konfirmacija obveza prema dobavljačima
Provjeriti sadrže li evidentirane obveze prema dobavljačima sve dugove dobavljača	Traženje neproknjiženih obveza
Provjeriti jesu li sve obveze prema dobavljačima evidentirane u ispravnom razdoblju	Izbor uzorka izvještaja o primitku datiranih nekoliko dana prije i poslije kraja godine
Utvrditi jesu li obveze prema dobavljačima na odgovarajući način kumulirane iz dnevnika u glavnu knjigu	Pribavljanje popisa obveza prema dobavljačima i usklađenje ukupnog iznosa s kontrolnim računom glavne knjige
Utvrditi jesu li evidentirane obveze prema dobavljačima valjane	Usporedba izabranih iznosa s popisa obveza prema dobavljačima s odobrenjima za plaćanje i drugom popratnom dokumentacijom

Primjer 12

- **Vanjski revizor Dodge istražuje financijske izvještaje proizvodnog poduzeća koje ima značajan iznos potraživanja od kupaca.**
- Dodge je zadovoljan što su potraživanja ispravno zbrojena, klasificirana i procijenjena prema općeprihvaćenim računovodstvenim načelima, te planira koristiti konfirmacije salda potraživanja kako bi zadovoljio treći standard provedbe u vezi s potraživanjima.
 - a) Identificirati i opisati dva oblika konfirmacije salda potraživanja i navesti koje će faktore Dodge uzeti u obzir prilikom utvrđivanja kada upotrijebiti koji oblik.
 - b) Pretpostaviti da je Dodge od poslanih konfirmacija salda primio zadovoljavajuće odgovore i opisati kako može procijeniti naplativost potraživanja od kupaca.

Primjer 12

Rješenje:

(A) Dva su oblika konfirmacije salda potraživanja: **pozitivni i negativni**.

- Kod **pozitivne** konfirmacije od kupca se traži odgovor bez obzira na njegovo mišljenje o točnosti navedenog iznosa. Pozitivne konfirmacije salda prikladnije je koristiti u slučaju velikih salda, kad postoji mogućnost velikog broja potraživanja po sporovima ili s nepravilnostima ili netočnostima.
- Prema **negativnoj** od kupca se traži odgovor samo ako se ne slaže s iznosom duga prema komitentu. Negativne konfirmacije su korisne u slučaju kada je interna kontrola učinkovita, postoji veliki broj potraživanja s malim saldima i postoji mala mogućnost da kupci previde primljene konfirmacije.

(B) Dužnikovo saznanje o tome da postoji obveza prema određenom poduzeću ne upućuje na to je li obveza naplativa. Dobar pokazatelj naplativosti je starosna lista potraživanja. **Općenito, što je račun stariji, to je manje vjerojatno da će se naplatiti.** Dodge bi trebao analizirati i ispitati starosnu listu potraživanja kako bi odredio primjerenost ispravka za sumnjiva i sporna potraživanja. Komitent mora uskladiti eventualne značajne razlike.

Tri koncepta revizije

- Revizija zahtjeva razumijevanje tri temeljna koncepta:
 - Značajnost
 - Revizijski rizik
 - Dokaz

Na temelju suda revizora o značajnosti i revizijskom riziku određuje se vrsta i opseg posla (misli se na opseg revizije). Utvrđujući opseg revizije revizor mora donijeti odluke o osobini, obujmu i vremenskom usklađivanju prikupljanja dokaza.

Značajnost

- **Pitanje profesionalnog suda**
- Ne postoje formalni standardi ili smjernice za donošenje tog suda.
- Značajnost je definirana kao **veličina ispuštenih ili pogrešnih računovodstvenih informacija** zbog kojih je, prema okolnostima, vjerojatno da će se sud razumne osobe, koja se oslanja na informacije promijeniti ili da će pogreška na njega utjecati.
- Revizor procjenjuje veličinu pogreške koja može utjecati na odluku korisnika financijskih izvještaja.
- Pogreška je razlika između stvarnog salda i izjave uprave.
- **Uobičajeno mišljenje sadrži frazu:** *u svakom značajnom pogledu*

Pojam značajnosti

- Definiran je Okvirom za sastavljanje i prezentiranje financijskih izvještaja:
 - *“Informacija je značajna ukoliko njeno izostavljanje ili krivi prikaz mogu utjecati na poslovne odluke koje korisnici donose na temelju financijskih izvještaja. Značajnost ovisi o veličini stavke ili pogreške prosuđenoj u određenim okolnostima njezinog izostavljanja ili pogrešnog prikazivanja. Prema tome, značajnost više osigurava granicu ili prijelomnicu, nego što je primarno kvalitativno obilježje koje mora imati informacija da bi bila korisna.”*

Određivanje značajnosti

- **Značajnost se određuje numerički i kvalitativno:**
 - **numerički** – izabire se određeni benchmark (rezultat prije oporezivanja, ukupni prihod, ukupni troškovi, ukupna imovina, neto imovina i sl) te se značajnost utvrđuje kao postotak ili proporcija određenog benchmarka
 - **kvalitativno** – u kontekstu karakteristika revidiranog subjekta (vlasništvo, da li se radi o listanom društvu, zaduženost, grana industrije, regulatorni zahtjevi) značajnost se može dodatno korigirati

Osnove za utvrđivanje značajnosti

- **Uobičajene osnove za utvrđivanje značajnosti**
 - Ukupna imovina
 - Ukupni prihodi
 - Dobit prije oporezivanja
 - Prosječna trogodišnja neto dobit prije oporezivanja
- **Odabrani kvalitativni faktori za procjenu značajnosti**
 - Nepravilnosti ili protuzakonite činidbe
 - Mali iznosi koji mogu narušiti ugovorne odredbe
 - Iznosi koji mogu utjecati na ostvarenje zarade

Koraci u primjeni značajnosti

1. Utvrđivanje početne procjene značajnosti
2. Raspored početne procjene značajnosti na pojedine račune ili vrste poslovnih događaja.
3. Procjena vjerojatnih pogrešaka i usporedba zbrojeva s početnom procjenom značajnosti.

Primjer 13

- Janko Novković, rukovoditelj revizije, planira reviziju poduzeća Curić Com(CC), glavnog proizvođača kontejnera i kutija od valovitog lima.
 - 31.12.2008. CC-ovi nerevidirana potraživanja od kupaca iznose **102,5** milijuna KM, zaliha **65,3** mil KM i postrojenja (neto) 591 mil KM. Ukupna vrijednost imovine je **823,9** mil KM. Na godišnji prihod od **788** mil KM nerevidirana neto dobit je **4,5** mil KM. Ukupne tekuće obveze su **43,6** mil KM, a dugoročne obveze **670** mil KM.
- a) izvršite početnu procjenu CC-ove značajnosti
- b) rasporedite početnu procjenu značajnosti na navedene račune koristeći samo njihovu relativnu veličinu

Primjer 13

a) Revizor bi trebao rabiti ukupnu imovinu od 823,9 mil KM kao temelj i množiti s faktorom značajnosti između 0,002 i 0,004.

PRORAČUNAVANJE PLANIRANJA ZNAČAJNOSTI

823.900.000 KM * 0,002 = 1.648.000 KM

(osnovni iznos * postotak = planirana značajnost)

Iznos	Postotak
0 - 100 000	0,07 – 0,05
100.001 - 1.000.000	0,05 – 0,03
1.000.001 - 5.000.000	0,03 – 0,015
5.000.001 - 10.000.000	0,015 – 0,01
10.000.001 - 25.000.000	0,01 – 0,008
25.000.001 - 50.000.000	0,008 – 0,005
50.000.001 - 100.000.000	0,005 – 0,004
Iznad 100.000.000	0,004 – 0,002

Primjer 13

b) Utvrđivanje početne procjene značajnosti od 1.648.000 USD za račune potraživanja kupaca na osnovi isključivo relativnih veličina:

$$115.000 = 102.500.000 / 1.472.400.000 \times 1.648.000$$

<u>Račun u bilanci</u>	<u>Iznos računa u bilanci</u>	<u>Raspored na osnovi relativne veličine</u>
Potraživanja	102.500.000	115.000
Zalihe	65.300.000	73.000
Neto vrijednost nekretnina	591.000.000	661.000
Kratkoročne obveze	43.600.000	49.000
Dugoročne obveze	670.000.000	750.000
Ukupno	1.472.400.000	1.648.000

Primjer 14

- Revizor je preuzeo obvezu revizije financijskih izvještaja društva ABC d.o.o Mostar. Revizor je proveo je postupak upoznavanja poslovanja društva i analitičke postupke. Postupak utvrđivanja značajnosti u fazi planiranja revizije provodi se u dva dijela: utvrđivanje ukupne planirane značajnosti i raspored ukupne planirane značajnosti na elemente financijskih izvještaja.
 - a) izvršite početnu procjenu CC-ove značajnosti uz faktor značajnosti od 0,01
 - b) b) rasporedite početnu procjenu značajnosti na navedene račune koristeći samo njihovu relativnu veličinu

Primjer 14

AKTIVA		PASIVA	
Opis	Svota	Opis	Svota
A. Dugotrajna imovna	31.980.000,00	D. Kapital i rezerve	11.254.000,00
1. Materijalna imovina	28.251.000,00	1. Upisani temeljni kapital	12.152.000,00
2. Nematerijalna imovina	952.000,00	2. Rezerve	1.258.000,00
3. Financijska imovina	2.527.000,00	3. Gubitak financijske godine	- 2.156.000,00
4. Potraživanja	250.000,00	E. Dugoročne obveze	10.256.000,00
B. Kratkotrajna imovina	30.890.000,00	F. Kratkoročne obveze	41.437.000,00
1. Zalihe	18.231.000,00	G. Odgođeno plaćanje	251.000,00
2. Potraživanja	9.651.000,00		
3. Financijska imovina	852.000,00		
4. Novac	2.156.000,00		
C. Troškovi budućeg razdoblja	328.000,00		
UKUPNO AKTIVA	63.198.000,00	UKUPNO PASIVA	63.198.000,00

Primjer 14

Opis	Svota (KM)
Poslovni prihodi	32.623.000
Poslovni rashodi	32.854.000
Financijski prihodi	231.000
Financijski rashodi	1.783.000
Ostali prihodi	583.000
Ostali rashodi	956.000
Ukupni prihodi	33.437.000
Ukupni rashodi	35.593.000
Gubitak prije oporezivanja	2.156.000
Porez na dobit	0
Gubitak financijske godine	2.156.000

Izračun početne procjene značajnosti

- Uvidom u financijske izvještaje društva određuje se osnovica za izračun značajnosti na način da se utvrdi koji je od elemenata FI (ukupna imovina ili ukupni prihodi) iskazan u većoj svojti.
- U našem primjeru to je ukupna imovina iskazana u svoti od 63.198.000 KM.

Početna procjena značajnosti

$$63.198.000 \text{ KM} \times 0,01 = 631.980 \text{ KM} = 632.000$$

Raspored početne procjene i kvalitativna korekcija

Aktiva		Kvantitativni raspored značajnosti u KM	Korekcija značajnosti kvalitativnom procjenom	Ukupna pogreška
Opis	Svota			
A. Dugotrajna imovina	31.980.000			
1. Materijalna imovina	28.251.000	155.066,00	220.000,00	85.500,00
2. Nematerijalna imovina	952.000	5.225,00	5.500,00	2.500,00
3. Financijska imovina	2.527.00	13.870,00	14.000,00	4.750
4. Potraživanja	250.000	1.373,00	1.500,00	650
B. Kratkoročna imovina	30.890.00			
1. Zalihe	18.231.000	100.068,00	60.000,00	95.000,00
2. Potraživanja	9.651.000	52.973,00	20.500,00	14.200,00
3. Financijska imovina	852.000	4.677,00	5.000,00	2.140,00
4. Novac	2.156.000	11.834,00	12.000,00	5.260,00
C. Trkoškovi budućeg razdoblja	328.000	1.800,00	2.000,00	1.000,00
UKUPNO AKTIVA	63.198.000			
D. Kapital i rezerve	11.254.000			
1. Upisani temeljni kapital	12.152.000			
2. Rezerve	1.258.000			
3. Gubitak financijske godine	-2.156.000			
E. Dugoročne obveze	10.256.000	56.294,00	60.000,00	45.000,00
F. Kratkoročne obveze	41.437.000	227.442,00	230.000,00	145.000,00
G. Odgođeno plaćanje	251.000	1.378,00	1.500,00	1.000,00
UKUPNO PASIVA	63.198.000	632.000,00	632.000,00	402.000,00

Značajnost i revizijski rizik

- Značajnost i razina revizijskog rizika su obrnuto proporcionalni, što znači da, što se definira viši iznos značajnosti, to je revizijski rizik niži, i obrnuto, te se posljedično povećava ili smanjuje opseg revizijskih postupaka.
- Praktično, ako imamo viši prag materijalnosti, rizik da ćemo izdati pogrešno mišljenje je niži, budući da se mišljenje izdaje kao konstatacija da su financijski izvještaji u značajnim odrednicama realni i objektivni. Zbog navedenoga je i opseg revizijskih postupaka manji kada se značajnost utvrđuje u višem iznosu.

Rizik u reviziji

- Dvije osnovne vrste rizika s kojima se revizor susreće pri reviziji financijskih izvještaja jesu revizijski rizik i poslovni rizik.

Revizijski rizik jest rizik da revizor može nesvjesno (bez znanja) pogriješiti kod odgovarajućeg oblikovanja mišljenja o financijskim izvještajima koji su značajno pogrešni.

Rizik poslovanja je rizik da se revizor izloži gubitku ili povredi profesionalne prakse zbog sudskog spora, negativnog mišljenja javnosti ili drugih događaja vezanih uz financijske izvještaje koje revidira i za koje izrađuje revizijski izvještaj.

Revizijski rizik

- Rizik da revizor nesvjesno neće uspjeti na odgovarajući način oblikovati mišljenje o financijskim izvještajima koji sadrže značajnu pogrešku.
- Revizija ne pruža potpunu sigurnost da će se otkriti sve pogreške.
- Uobičajeni revizorski izvještaj ukazuje na to da revizija pruža samo **razumno uvjerenje** da financijski izvještaji ne sadrže značajne pogreške.
- Izraz razumno uvjerenje upućuje na to da postoji rizik da financijski izvještaji mogu imati značajne pogreške i da ih revizor neće uspjeti otkriti.

Revizijski rizik

- Model revizijskog rizika može se primijeniti na razini ukupnih financijskih izvještaja i na razini pojedine stavke ili vrste poslovnih događaja.
- Model revizijskog rizika, kad se primjenjuje na razini financijskih izvještaja, može se odrediti kao:

$$\mathbf{RR = IR \times KR \times RN}$$

gdje je

- **RR** = revizijski rizik (rizik da revizor može pogriješiti kod formiranja mišljenja o značajno pogrešnim financijskim izvještajima),
- **IR** = inherentni rizik (rizik da će značajna pogreška nastati, uz pretpostavku da nije u svezi s internom kontrolom),
- **KR** = kontrolni rizik (rizik da inertna kontrola neće spriječiti ili uočiti značajnu pogrešku koja se može dogoditi),
- **RN** = rizik neotkrivanja (rizik da revizor neće otkriti značajnu pogrešku koja postoji u financijskim izvještajima).

Revizijski rizik

- Svaki sustav je podložen riziku zbog unutarnjih ograničenja sustava. Taj je rizik poznat kao **INHERETNI RIZIK**. On se kontrolira implementacijom sustava interne kontrole. Da bi se takav rizik izbjegao ili da bi otkrile prijevare ili pogreške potrebno je implementirati interni sustav kontrole.
- **KONTROLNI RIZIK** znači da pogreške i prijevare neće biti otkrivene unatoč sustavu internih kontrola. Takav se rizik otkriva putem procesa revizije.
- Mogućnost da pogreške i prijevare prođu nezamijećene i nakon procesa revizije nazivamo **RIZIKOM NEOTKRIVANJA**.
- Ovakve pogreške i prijevare postaju dio financijskih izvještaja što se općenito može nazvati revizijskim rizikom odnosno rizikom da je revizorovo mišljenje pogrešno.

Primjer 15

- Za svaku ilustraciju izaberite komponentu revizijskog rizika koja je najizravnije ilustrirana. Komponente revizijskog rizika mogu se koristiti jednom, više puta ili niti jednom.
- Komponente revizijskog rizika:
 - A) Poslovni rizik
 - B) Kontrolni rizik
 - C) Rizik neotkrivanja
 - D) Inherentni rizik

Komitent ne uspijeva otkriti pronevjeru zaposlenih na vrijeme jer se bankovni računi ne usklađuju mjesečno.	Kontrolni rizik
Lopovima je primamljiviji novac od zaliha ugljena.	Inherentni rizik
Revizor postupkom konfirmacije potraživanja ne otkriva značajnu pogrešku.	Rizik neotkrivanja
Plaćanja su izvršena bez odgovarajućeg odobrenja.	Kontrolni rizik
Podjela dužnosti je neodgovarajuća.	Kontrolni rizik
Nije izvršen potreban neovisan revizijski postupak.	Rizik neotkrivanja
Sumnja se na nastanak značajne pogreške na računu primljenih mjenica, uz pretpostavku da ne postoji odgovarajuća interna kontrola.	Inherentni rizik
Zbog tehnološkog napretka zastarijevaju glavni proizvodi.	Inherentni rizik
Revizor vrši reviziju sukladno revizijskim standardima, ali dioničari tuže revizora za izdavanje pogrešnih financijskih izvještaja.	Poslovni rizik
Komitentu društva XYZ za nastavak poslovanja nedostaje obrtni kapital.	Inherentni rizik

Primjer 15

- Revizijsko društvo *ABC d.o.o.* koristi kvantitativni pristup u svom modelu revizijskog rizika. Izračunajte rizik neotkrivanja za svaki od sljedećih hipotetičkih pokazatelja.

<i>Broj komitenata</i>	<i>Revizijski rizik</i>	<i>Inherentni rizik</i>	<i>Kontrolni rizik</i>	<i>Rizik neotkrivanja</i>
1	5%	40%	50%	
2	5%	60%	80%	
3	10%	50%	25%	
4	10%	80%	50%	

Primjer 15

Broj komitenata	Rizik neotkrivanja
1	25%
2	10%
3	80%
4	25%

RIZIK NEOTRKIVANJA = revizorski rizik / (inherentni rizik * kontrolni rizik)

Utječe na utvrđivanje opsega revizije. Primjerice, za klijenta 2 utvrđuje opseg revizije uz samo 10% vjerojatnost da se značajna pogreška, ako postoji, neće otkriti.

Vrste revizorskih izvještaja

- **Krajnji cilj svake revizije** – izražavanje mišljenja.
- Pozitivni revizorski izvještaj
- Modificirani revizorski izvještaji
 - Modificirano pozitivno revizorovo mišljenje
 - Klasična modificirana izvješća
 - Mišljenje s rezervom
 - Negativno mišljenje
 - Suzdržavanost od mišljenja

Pozitivno mišljenje (Unmodified opinion)

- **Uobičajena vrsta izvještaja**
- Revizor će izraziti pozitivno mišljenje kada zaključi da su financijski izvještaji sastavljeni, u svim značajnim odrednicama, u skladu s primjenjivim okvirom financijskog izvještavanja.
- Dakle, kada je revizor 100 posto zadovoljan s prikazom financijskih izvještaja daje sljedeću izjavu:
 - *Prema razumnom uvjerenju financijski izvještaji pružaju realan i objektivan prikaz financijskog stanja poduzeća u svim materijalno značajnim aspektima.*

Pozitivno mišljenje (Unmodified opinion)

- **Pozitivno mišljenje se izdaje samo ako:**
 - ne postoji značajno kršenje općeprihvaćenih računovodstvenih načela
 - je objavljivanje primjereno
 - je revizor bio u mogućnosti obaviti sve potrebne postupke
 - nije bilo promjena u računovodstvenim načelima koja imaju značajan učinak na FI
 - je revizor obavio svoju revizijsku funkciju uz potpunu neovisnost
 - ne postoji značajna sumnja o vremenskoj neograničenosti poslovanja klijenta.

Pozitivno mišljenje - primjer

- *Prema našem mišljenju, financijski izvještaji prikazuju realno i objektivno, u svim značajnim aspektima, financijski položaj Društva BH Telecom d.d. Sarajevo na dan 31. prosinca 2015. godine, rezultate njegovog poslovanja i novčane tokove za godinu koja je tada završila u skladu s Međunarodnim Standardima Financijskog Izvještavanja.*

Modificirani revizijski izvještaji

- Osim pozitivnog mišljenja postoje i različita modificirana mišljenja (Modified Opinion).
- MRevS 701 Modifikacije izvještaja neovisnog revizora određuju postojanje modificiranog mišljenja:
- Kad određena pitanja ne utječu na revizorovo mišljenje (**modificirano pozitivno revizorovo mišljenje**)
- Kad određena pitanja utječu na revizorovo mišljenje (**klasična modificirana izvješća**)

Modificirano revizorovo mišljenje

- Modificirano pozitivno revizorovo mišljenje, nije klasično modificirano mišljenje, nego **pozitivno mišljenje uz dodavanje posebnog odjeljka** radi isticanja određenog pitanja.
- Ovaj oblik se koristi kada revizor zaključi da financijski izvještaji pružaju istinit i fer prikaz, ali **postoje okolnosti na koje revizor želi skrenuti pažnju** korisnicima revizorovog izvještaja.

Klasična modificirana izvješća

- **Revizor izražava klasično modificirano mišljenje kada:**
 - zaključi da temeljeno na pribavljenim revizijskim dokazima financijski izvještaji kao cjelina nisu bez značajnog pogrešnog prikazivanja ili
 - ne može pribaviti dostatne i primjerene revizijske dokaze da bi zaključio kako su financijski izvještaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikazivanja

Klasična modificirana izvješća

- **Tri su vrste klasičnog modificiranog mišljenja**
 - Mišljenje s rezervom
 - Negativno mišljenje
 - Suzdržanost od mišljenja
- **Odluka o vrsti mišljenja ovisi o:**
 - vrsti pitanja koje uzrokuju modifikaciju, tj. jesu li financijski izvještaji značajno pogrešni ili u slučaju nemogućnosti dobivanja dostatnih i primjerenih revizijskih dokaza, mogu li biti značajno pogrešni
 - revizorovoj prosudbi o tome koliko su učinci prožimajući ili o mogućim učincima problema na financijske izvještaje.

Mišljenje s rezervom

- **Mišljenje s rezervom se izdaje kada :**
 - revizor nakon što je pribavio dostatne i primjerene revizijske dokaze, zaključi da su pogrešna prikazivanja, pojedinačno ili u ukupnosti, značajna ali ne i prožimajuća za financijske izvještaje
 - revizor ne može pribaviti dostatne i primjerene revizijske dokaze na kojima bi temeljio mišljenje, ali revizor zaključi da bi mogući učinci neotkrivenih pogrešnih prikazivanja na financijske izvještaje, ako ih ima, bili značajni ali ne i prožimajući.

Mišljenje s rezervom - primjer

- *Prema našem mišljenju, **osim za moguće učinke pitanja opisanog u odjeljku s osnovnom za mišljenje s rezervom**, financijski izvještaji fer prezentiraju, u svim značajnim odrednicama, financijski položaj Društva na 31. prosinca 2011. godine, njegovu financijsku uspješnost i njegove novčane tokove za tada završenu godinu u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.*

Negativno mišljenje

- **Negativno mišljenje se izdaje kada:**
 - revizor nakon što je pribavio dostatne i primjerene revizijske dokaze, zaključi **da su pogrešna prikazivanja, pojedinačno ili u ukupnosti i značajna i prožimajuća** za financijske izvještaje.

***Primjer:** Prema našem mišljenju, **zbog važnosti pitanja opisanog u odjeljku s osnovom za negativno mišljenje**, financijski izvještaji ne prezentiraju istinito i fer financijski položaj Društva na dan 31.prosinca 2011. godine, njihovu financijsku uspješnost i njihove novčane tokove za tada završenu godinu u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.*

Suzdržanost od mišljenja

- **Suzdržanost od mišljenja se izdaje kada:**
 - **revizor ne može pribaviti dostatne i primjerene revizijske dokaze** na kojima bi temeljio mišljenje i zaključi da bi mogući **učinci neotkrivenih pogrešnih prikazivanja**, ako ih ima, **bili značajni i prožimajući** na financijske izvještaje

Primjer: Zbog važnosti pitanja opisanog u odjeljku s osnovom za suzdržanost od mišljenja, nismo mogli pribaviti dostatne i primjerene revizijske dokaze za osiguranje osnove za revizijsko mišljenje. U skladu s tim, ne izražavamo mišljenje o financijskim izvještajima.

Pojam “prožimajući”

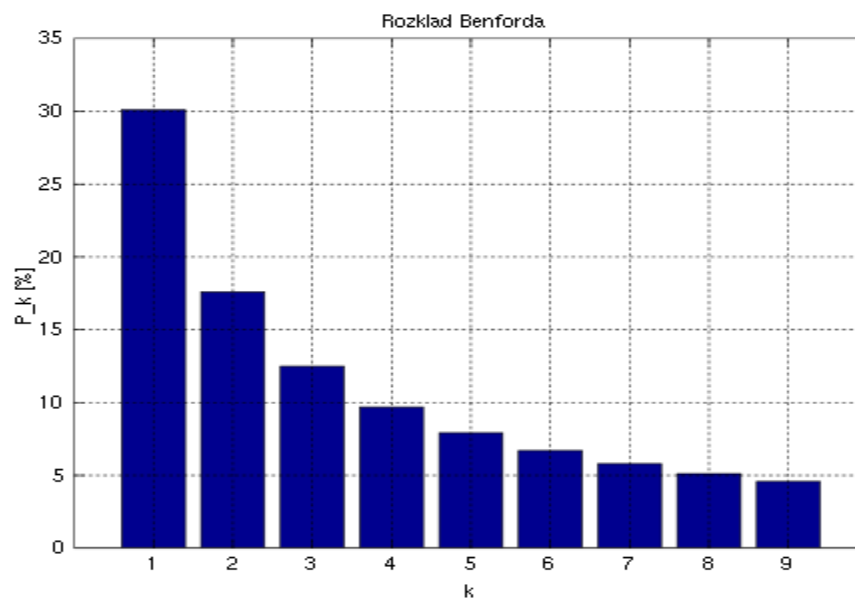
- **Prožimajući učinci na financijske izvještaje su oni koji po prosudbi revizora:**
 - nisu ograničeni na određeni element, račun ili stavku financijskog izvještaja
 - u slučaju da su ograničeni, predstavljaju ili mogu predstavljati značajan dio financijskih izvještaja
 - u vezi s objavljivanjima, od ključne su važnosti za korisnikovo razumijevanje financijskih izvještaja.

Vrste revizorskog mišljenja

Vrste pitanja koje uzrokuju modifikaciju	Revizorova prosudba o prožetosti učinaka ili mogućih učinaka na financijske izvještaje	
	Značajni ali ne i prožimajući	Značajni i prožimajući
Financijski izvještaji su značajno pogrešno prikazani	Mišljenje s rezervom	Negativno mišljenje
Nemogućnost pribavljanja dostatnih i primjernih revizijskih dokaza	Mišljenje s rezervom	Suzdržanost od mišljenja

Izvor: MRevS 705 str. 680

Benfordov zakon

Izvor: https://sh.wikipedia.org/wiki/Benfordov_zakon

1	2	3	4	5	6	7	8	9
30.1%	17.6%	12.5%	9.7%	7.9%	6.7%	5.8%	5.1%	4.6%

Izvor: <http://e.math.hr/benford/index.html>

Relativne frekvencije prvih znamenaka u različitim skupinama podataka

		Prva znamenka									
Stu.	Naziv	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Uzorak
A	Rijeke, površina	31.0	16.4	10.7	11.3	7.2	8.6	5.5	4.2	5.1	335
B	Stanovništvo	33.9	20.4	14.2	8.1	7.2	6.2	4.1	3.7	2.2	3259
C	Konstante	41.3	14.4	4.8	8.6	10.6	5.8	1.0	2.9	10.6	104
D	Novine	30.0	18.0	12.0	10.0	8.0	6.0	6.0	5.0	5.0	100
E	Specifična toplina	24.0	18.4	16.2	14.6	10.6	4.1	3.2	4.8	4.1	1389
F	Tlak	29.6	18.3	12.8	9.8	8.3	6.4	5.7	4.4	4.7	703
G	H. P. gubitak	30.0	18.4	11.9	10.8	8.1	7.0	5.1	5.1	3.6	690
H	Molekularna težina	26.7	25.2	15.4	10.8	6.7	5.1	4.1	2.8	3.2	1800
I	Isušivanje	27.1	23.9	13.8	12.6	8.2	5.0	5.0	2.5	1.9	159
J	Atomska težina	47.2	18.7	5.5	4.4	6.6	4.4	3.3	4.4	5.5	91

Izvor: <http://e.math.hr/benford/index.html>

Relativne frekvencije prvih znamenaka u različitim skupinama podataka

L	Dizajn	26.8	14.8	14.3	7.5	8.3	8.4	7.0	7.3	5.6	560
M	<i>Reader's Digest</i>	33.4	18.5	12.4	7.5	7.1	6.5	5.5	4.9	4.2	308
N	Cijene	32.4	18.8	10.1	10.1	9.8	5.5	4.7	5.5	3.1	741
O	Rendgenska voltaža	27.9	17.5	14.4	9.0	8.1	7.4	5.1	5.8	4.8	707
P	Statistika u baseballu	32.7	17.6	12.6	9.8	7.4	6.4	4.9	5.6	3.0	1458
Q	Vodljivost	31.0	17.3	14.1	8.7	6.6	7.0	5.2	4.7	5.4	1165
R	Adrese	28.9	19.2	12.6	8.8	8.5	6.4	5.6	5.0	5.0	342
S	$n^1, n^2, \dots, n!$	25.3	16.0	12.0	10.0	8.5	8.8	6.8	7.1	5.5	900
T	Stopa smrtnosti	27.0	18.6	15.7	9.4	6.7	6.5	7.2	4.8	4.1	418
	Prosjek	30.6	18.5	12.4	9.4	8.0	6.4	5.1	4.9	4.7	1011
	Vjerojatna pogreška	± 0.8	± 0.4	± 0.4	± 0.3	± 0.2	± 0.2	± 0.2	± 0.3		

Izvor: <http://e.math.hr/benford/index.html>